

els veïns del barri:

«Jugó un poquitín con que era profesor del colegio «La Marina» y obligó un poquitín a los chavales a que llevasen a sus familias el papelito, y al día siguiente le trajeron el papel conforme habían votado».

«Para Bellvitge-Norte, de los tres males, el menos malo es Gallego».

«A los de la parroquia de abajo nos dijo «o me apoyais u os acordareis de mí». Y los métodos que empleó para salir elegido fue utilizar a los niños...»

El total de vots emesos va ésser de 3.294, al voltant d'un 20% de la població de més de 21 anys. La participació fou escassa, menor que en altres districtes. No hi ha dubte que va ésser degut a la no intervenció en les eleccions de l'oposició al Règim i que la seva influència en el barri ja era considerable per mitjà de les associacions de veïns.

El motiu de no haver-se practicat un «entrisme» semblant al que s'estava fent dins el moviment obrer caldria cercar-lo en la negativa de la majoria de l'oposició -llevat dels molt moderats i els d'OCE (BR)- de participar en les institucions d'un Estat franquista que volien enderrocar.

Resumint, a Bellvitge Nord va sorgir un associacionisme reivindicatiu que es va enfrontar amb l'especulació salvatge que patia la totalitat del polígon. Encara avui dia es pot palpar la diferència d'actituds remarcada en aquest apartat entre els habitants dels dos sectors del barri.

UN SOL BARRI FINALMENT?

Mentre la part nord del sector anava desenvolupant la seva dinàmica associativa particular, a Bellvitge Sud les circumstàncies impulsaven també a unes noves realitats associatives.

El tema dels baixos és prou conegut. Malgrat que la llei prohibia la construcció per sota dels trenta centímetres del nivell del carrer, la constructora CIDESA va construir més d'un centenar de pisos a 130 cm. d'aquest nivell. És un cas d'especulació subterrània realment escandalós perquè els problemes en uns habitatges semblants no serien només els lògics de manca d'aire, llum, etc., sinó que tothom coneixia la facilitat en inundar-se els terrenys que ocupava el polígon, tant per la seva proximitat al Llobregat com per la seva baixa cota sobre el nivell del mar.

Per aquest motiu després de qualsevol xàfec, els baixos (semi-sòtans en realitat) s'omplien d'aigua. La situació era dramàtica quan el riu sortia de mare. Però els habitants dels baixos van adonar-se que no només els perills meteorològics els amenaçaven. La instal·lació deficient d'eixidius dels blocs provocava que l'aigua residual de cada edifici eixís pels baixos.

Els afectats comencen a agrupar-se cap a l'any 1969. Troben un recolzament ferm en la parròquia que els cedeix locals per a poder-se reunir. La situació s'agreuja l'any 1971. El gener s'inunden uns baixos i el grup afectat s'organitza. Una nova inundació al setembre provoca el desallotjament de 90 famílies. La parròquia fa venir el bisbe i no triguen a comparèixer l'alcalde i els directius d'ICC que solucionen els aspectes immediats del problema. Les pressions damunt aquest darrer grup d'afectats són tan fortes que entrebanquen que es produeixi cohesió entre ells. La immobiliària i l'Ajuntament fomenten la desunió tot facilitant solucions parcials. Els Caps de Família també intervenen en aquest sentit.

«A las 7 de la mañana nos reunimos en la iglesia, que lo primero que se tuvo que hacer fue dar la vuelta a los bancos que con el agua habían flotado y se habían puesto de cabeza abajo.

En esta reunión se acordaron una serie de cosas, salió un grupo a pedir ayuda a Cáritas para pedir mantas (...) se fue otro a ver a la Inmobiliaria para pedirles donde se podía alojar a la gente, se fueron otros a ver al obispo (...) El obispo vino y esa misma tarde vino el alcalde y los periodistas y nos quitó al obispo».

«Llegaba la empresa y decía «tú mañana tienes piso» y éste ya, uno menos».

Damunt del grup d'afectats el mes de gener es van fer unes pressions semblants, però aquest grup es va mantenir ferm i no hi va haver cap «deserció» encara que mai no van formar una entitat legalitzada. Les reaccions que va provocar aquesta organització veïnal van ésser totalment desproporcionades ja que es tractava d'un tema inofensiu en el pla polític.

«Hubieron una reuniones que ponían muy nervioso al alcalde Matías España, (...) y enviaba amenazas de que derribaría el templo. Enviaba propios al obispo diciendo que aquí se hacía comunismo, enviaba propios al superior mío de los jesuítas diciendo que me sacaran de aquí, etc., etc. Yo no tenía mucha intervención directa porque me parecía que era una cosa más bien de los vecinos (...), sí que estaba siempre porque la policía estaba en la puerta.

«El alcalde Matías España (...) preguntaba a ver cómo estaba la gente, «pues parece que están contentos», «no, no, a ver si hay orden público», que son palabras poco humanas».

L'apoliticisme del fenomen va quedar demostrat quan Francisco Polonio, el representant dels afectats, es posa en contacte amb la Comissió de Barri, però el mètode de mobilització de carrer no el satisfà. Es decideix per una altra via d'acció i presenta querella contra ICC.

«Yo me aparté de la Comisión de vecinos de Bellvitge Norte (...) cuando empezó todo esto de las pintadas y los partidos. Yo iba por otro sitio (...) Cuando empezaron a decir que había que ir con pancartas, yo dije que no, porque no iba buscando nada de política, buscaba una solución».

Periòdicament es van anar succeint les inundacions i el grup dels baixos va organitzar el seu propi sistema de vigilància per tal que, com a mínim, tinguessin avís quan la casa se'ls omplís d'aigua, de pluja o de claveguera. Les inundacions d'agost i setembre de 1972 i les de març i juny de 1974 van ésser especialment dures. Després de les darreres esmentades, l'ajuntament va requisar alguns pisos per a aquella gent que van haver de desallotjar el seu. El periple judicial acabà el desembre de 1982 amb un acord entre les parts interessades per al qual els veïns van haver de pagar

una part de les hipoteques dels pisos requisats que ICC havia deixat de satisfer.

El grup dels afectats per les inundacions sempre va preferir l'enfrontament davant els tribunals amb els responsables de la seva situació. Per aquest motiu van demanar assessorament al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona l'any 1971 i, d'aquesta manera, es va obrir una via de recolzament a les lluites veïnals que va donar molts bons resultats dins el barri.

El problema dels baixos va provocar un canvi d'actitud important en la parròquia sud en quant als problemes del polígon. D'ençà d'aleshores va deixar d'ésser només un espectador del moviment associatiu que s'havia limitat a donar suport o impulsos inicials, i va passar a ésser un actiu protagonista.

L'any 1972, el rector, Anton Raventós, es posà en contacte amb el Secretariat de Coordinació per al Desenvolupament (SECOD), un organisme depenent de Justícia i Pau, perquè elaboressin un estudi sobre el polígon. L'estudi «Equipamientos, Servicios Colectivos y Hábitat en el Polígono Residencial de Bellvitge» va ésser lliurat alguns mesos més tard, el desembre de 1973, i va esdevenir un arma important en mans de les entitats veïnals a l'hora de reclamar millores i denunciar irregularitats. L'estudi del SECOD exposava de manera «científica» quines eren les realitats dels equipaments i serveis a Bellvitge, i quins havien d'ésser els mínims segons les lleis i normes vigents. D'aquesta manera la reivindicació veïnal podia assolir unes dimensions jurídic-administratives que d'altra manera només s'haurien reduït a una mobilització de carrer. Tot i així, l'estudi del SECOD necessitava la mobilització per a ésser efectiu ja que en cas contrari podia quedar limitat a un munt de papers guardats dins qualsevol calaix en alguna de les cases dels veïns més conscients.

Raventós es va posar en contacte amb els cercles de veïns organitzats en entitats i va presentar l'estudi. En principi va adreçar-se al Casal, l'entitat més propera amb la que compartia la zona d'implantació. Però el Casal no tenia ni condicions ni voluntat per encapçalar una mobilització de veïns. De manera que van «saltar» la Rambla Marina i van descobrir que l'associació més idònia per emprendre el moviment reivindicatiu era Bellvitge Nord. Aquesta era una entitat que combinava la lluita legal i la il·legal (no oblidem

que qualsevol manifestació era il·legal), que tenia una postura clarament reivindicativa i que des de bon principi havia tingut com a preocupació principal, els aspectes urbanístics del barri.

Així va succeir com, a mitjan 1974, es va produir una trobada dels dos sectors del barri, i els grups de veïns d'ambdues parts comencen a compartir entitats per lluitar per objectius comuns.

El Casal no va trigar a unir-se a aquesta tendència. Ja hem vist que el seu president es va presentar a les eleccions municipals i va haver de dimitir de la presidència. La nova junta va fer una capgirada notable en l'orientació del Casal.

«La nueva junta tenía un cariz mucho más democrático, la prueba está que hizo cosas que antes quizás no hubiera hecho».

Essencialment va continuar essent una entitat cultural-recreativa, però també començà a implicar-se més directament en les mobilitzacions dels veïns. Mai no en va ésser protagonista, però tampoc els mancava la seva adhesió i recolzament. El Casal es va obrir més de cara al barri i els seus locals eren aprofitats per diferents col·lectius (encloent partits polítics clandestins) per a dur a terme les seves activitats.

«A partir de aquel momento el Casal tomó otro cariz, y la prueba de esto es que el Casal lo hizo servir todo el mundo que le hizo falta. (...) Tampoco nos podíamos pasar en aquellos momentos, teníamos nuestros estatutos, aunque nos pasamos».

A poc a poc el Casal es va anar convertint en un àmbit on convivia diferents grups i entitats. El Casal era incapaç, per ell mateix, de generar moviment associatiu i quan es va obrir al barri aquest ja s'havia organitzat independentment del Casal. Es pot dir que l'intent de transformació va ésser tardà. Però, al mateix temps, fou poc decidit. La nova junta tampoc no era gaire partidària d'esdevenir una entitat semblant a les associacions de veïns que existien al sector nord i d'assumir la mobilització de carrer com un mètode de lluita. Per això el Casal va tenir vitalitat mentre la vida associativa del barri el va necessitar. Quan aquesta vida va sofrir crisi el Casal va desaparèixer.

Un dels col·lectius que es va instal·lar al Casal amb més gran transcendència, va ésser un grup de monitors del CIJB, i van crear un nou esplai.

El procés de trobada entre els dos Bellvitges es va recordar com segueix en el taller:

«Con Bellvitge-Norte» hubo una especie de acercamiento progresivo. Entre otras cosas en «Bellvitge-Norte» había mucha conciencia de que había muchísimo trabajo, que el barrio era muy grande y que no se llegaba a todas partes. Entonces hubo una actitud de intentar cooperar con visiones diferentes, pero los objetivos eran comunes aunque, unos los planteaban de una forma y otros de otra. En «Bellvitge-Norte» más a base de gritos de salir a la calle, (...) en el Casal las cosas se hacían de forma más estructurada. Hubo algunas enganchadas en algunos momentos».

«Con «La Marina» hubo un momento final que sí, que hubo bastante entendimiento, en la cuestión del urbanismo. Ahí sí que nos encontramos bastante los dos barrios. Pero nosotros («La Marina») no éramos tan oficialistas, éramos más de calle que otra cosa. (...) Vosotros hacíais las reivindicaciones oficiosas y nosotros hacíamos el apoyo de calle».

«La comisión de urbanismo, que luego la presentamos en «Bellvitge-Norte» porque era la única asociación que podía hacer lo que se hizo, salió del Casal, en parte de ella. (...) Todos los que estábamos en aquella comisión de urbanismo nos hicimos socios de «Bellvitge-Norte».»